

กรมสุขภาพจิต
สถาบันราชานุกูล

คู่มือ

การใช้ยาในผู้ป่วย กลุ่มอาการดาวน์

สำหรับผู้ปกครอง

คู่มือ

การใช้ยาในผู้ป่วย กลุ่มอาการดาวน์

สำหรับผู้ปกครอง

**กรุณานำมาด้วยทุกครั้งที่มาใช้บริการ

ชื่อหนังสือ : คู่มือการैयाในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์
สำหรับผู้ปกครอง

ISBN : 978-616-11-4013-7

บรรณาธิการ : จินตนา ปรัชญาสันติ

จัดพิมพ์โดย : สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พ.ศ. 2562

จำนวนพิมพ์ : 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท ปัยอนด์ พับลิชซิ่ง จำกัด

คำนำ

กลุ่มอาการดาวน์เป็นสาเหตุทางพันธุศาสตร์ที่พบบมากที่สุดของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา โดยผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์มักมีโรคร่วมในระบบต่างๆ โดยโรคร่วมที่พบบ่อยได้แก่ ภาวะไทรอยด์ต่ำ ภาวะหัวใจพิการแต่กำเนิดและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยยามีบทบาทหลักในการรักษาภาวะไทรอยด์ต่ำและภาวะโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด ส่วนการจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นการปรับพฤติกรรมถือเป็นสิ่งแรกที่ต้องทำแต่หากไม่สามารถจัดการได้ด้วยการปรับพฤติกรรม การรักษาด้วยยาถือเป็นทางเลือกหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการเภสัชกรรมและการบำบัด กลุ่มงานเภสัชกรรม ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต จึงได้จัดทำคู่มือการใช้ยาในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์ สำหรับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาที่พบบ่อยในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์ ด้วยเนื้อหา และภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อเป็นประโยชน์ในการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ต่อไป

คณะผู้จัดทำ

คำแนะนำ

สำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลการใช้ยาในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน

ภญ. จินตนา ปรัชญาสันติ

ในที่นี่จะกล่าวถึง การใช้ยาในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน 3 ภาวะดังนี้

1. ภาวะไทรอยด์ต่ำ
2. พฤติกรรมที่เป็นปัญหา
3. ภาวะโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด

☞ คำแนะนำสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ยารักษาภาวะไทรอยด์ต่ำ
ภาวะไทรอยด์ต่ำในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน หากเกิดขึ้นแล้ว
ไม่ได้รับการรักษามีผลเสียต่อการเจริญเติบโตของร่างกายและทำให้
พัฒนาการล่าช้า¹

โดยยาที่นิยมใช้มากที่สุดคือยา Levothyroxine ซึ่งเป็นฮอร์โมน
ทดแทน²

การรับประทานยา Levothyroxine

1. ควรรับประทานยา Levothyroxine ก่อนอาหารเช้า เนื่องจาก
อาหารจะลดการดูดซึมยา²
2. หากลืมรับประทานยาก่อนอาหารเช้า ให้รับประทานยาหลัง
อาหารเช้า 2 ชั่วโมง หรือก่อนอาหารเย็น ครึ่งชั่วโมง
3. ปรีกษาแพทย์ หากรับประทานยาอื่นร่วมด้วย
4. หลีกเลี่ยงการรับประทานยาพร้อมกับผลิตภัณฑ์นม น้ำผลไม้
นมถั่วเหลือง กาแฟ^{3,4,5}

➤ การให้คำแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับยาการรักษาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์
การรักษาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก
คือ การปรับพฤติกรรม กรณีที่ปรับพฤติกรรมแล้วยังคงมีพฤติกรรมไม่พึง
ประสงค์ซึ่งเป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น มีความถี่หรือความรุนแรงมาก
ขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย แพทย์จะพิจารณาสั่งใช้ยา⁶ โดยยา Risperidone
เป็นยาที่ใช้ในการรักษาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะพฤติกรรม
ก้าวร้าว

คำแนะนำการใช้ยา Risperidone⁷⁻¹⁰

1. กรณียาน้ำ ใช้หลอดดูดยาที่แนบมาในกล่อง ตวงยาตามปริมาณ
ที่แพทย์สั่ง
2. ควรรับประทานยาในเวลาเดียวกันทุกวัน
3. กรณีลิ้มรับประทานยาภายใน 4 ชั่วโมง ให้รับประทานทันที หาก
เกิน 4 ชั่วโมงแล้วให้ข้ามมื้อที่ลิ้ม และรับประทานมื้อถัดไปในขนาดยาปกติ
4. สามารถผสมยาในน้ำ น้ำหวานได้ ถ้าเป็นยาน้ำ ห้ามรับประทาน
ยาพร้อมชา กาแฟ น้ำอัดลม
5. สังเกตอาการข้างเคียงจากการใช้ยา หากมีการเคลื่อนไหวผิดปกติ
หงุดหงิด กระวนกระวาย กลืนลำบาก น้ำลายไหลให้แจ้งแพทย์
6. เก็บยาให้พ้นแสง ไม่ควรเก็บยาในตู้เย็น หรือที่ร้อนจัด

➤ การให้คำแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับยาโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด
ผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์ที่มีโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด อาจมีอาการ
หรือไม่ก็ได้ โดยอาการที่พบได้แก่ ตัวเขียว เหนื่อยง่าย หอบ น้ำหนักลด
เลี้ยงไม่โต ซึ่งถ้ามีอาการมาก แพทย์พิจารณาใช้ยา เพื่อป้องกันการเกิดลิ้ม
เลือดในหัวใจและทำให้การเต้นของหัวใจเป็นปกติ

คำแนะนำการใช้ยา Warfarin^{11,12,13,14}

ยา Warfarin เป็นยาที่ออกฤทธิ์ต้านการแข็งตัวของเลือด โดยออกฤทธิ์ป้องกันการเกิดลิ่มเลือดซึ่งอาจไปอุดตันตามเส้นเลือดของร่างกาย เช่น สมอง ปอด ขา หรือที่ลิ้นหัวใจเทียม

ในระหว่างที่ผู้ป่วยกินยา Warfarin ควรปฏิบัติดังนี้

1. ควรกินยา Warfarin ในแต่ละวันให้ใกล้เคียงกับเวลาเดิมหาก ลืมกินยาให้ปฏิบัติดังนี้

- กรณีลืมรับประทานยาแต่ยังไม่เกิน 12 ชั่วโมง จากเวลาเดิม ที่เคยรับประทานยา ให้รับประทานยาทันทีที่นึกได้ในขนาดเดิม

- ถ้าลืมรับประทานเกิน 12 ชั่วโมงไปแล้วให้ข้ามยามื้อนั้นไป แล้วกินยามื้อต่อไปในขนาดเดิม โดยไม่ต้องเพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่า

2. สังเกตอาการข้างเคียงจากการใช้ยา โดยถ้ามีอาการเลือดออก ผิดปกติ เช่น เลือดออกตามไรฟัน รอยจ้ำเขียวตามตัว เลือดกำเดาไหล เลือดออกในตาขาว อุจจาระหรือปัสสาวะเป็นเลือด อุจจาระเป็นสีดำ ไอเป็นเลือด อาเจียนเป็นเลือด หรือประจำเดือนมาผิดปกติ ให้รีบพบแพทย์

3. เมื่อไปพบแพทย์หรือทันตแพทย์ ต้องแจ้งให้ทราบว่าผู้ป่วย กำลังกินยา Warfarin อยู่

4. ปรีกษาแพทย์ เมื่อต้องรับประทานยาอื่น หรืออาหารเสริม

5. อาหารจำพวกผักใบเขียว หากรับประทานเป็นประจำ ให้รับประทานในปริมาณเท่าเดิม

6. หลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ และงดการสูบบุหรี่ เนื่องจากมีผล ต่อระดับยา Warfarin ในเลือด

7. เก็บยาในอุณหภูมิห้องโดยหลีกเลี่ยงให้พ้นแสงและความร้อน

8. มาตรฐานเลือดตามแพทย์นัด เพื่อติดตามค่าการแข็งตัวของเลือด (INR) ซึ่งใช้บอกถึงประสิทธิภาพของการรักษาด้วยยา Warfarin และเป็นค่าที่แพทย์ ใช้พิจารณาปรับขนาดยา

คำแนะนำการใช้ยา Digoxin^{15, 16}

Digoxin เป็นยาที่ใช้บ่อยในการรักษาภาวะหัวใจพิการแต่กำเนิด โดยเพิ่มการบีบตัวของกล้ามเนื้อหัวใจ ทำให้เพิ่มการไหลเวียนของเลือด ช่วยส่งเลือดไปเลี้ยงทั่วร่างกาย ป้องกันภาวะหัวใจวาย

ในระหว่างที่ผู้ป่วยกินยา Digoxin ควรปฏิบัติดังนี้

1. กรณียาน้ำให้ใช้หลอดดูดยาในการตวงยาในปริมาณที่แพทย์สั่ง ควรรับประทานยาในเวลาเดียวกันทุกวัน ถ้าลืมรับประทานยา ให้ข้ามมื้อนั้นและรับประทานยามื้อถัดไปตามปกติ ไม่ต้องเพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่า
2. ควรรับประทานยาตอนท้องว่าง
3. สังเกตอาการข้างเคียงจากการใช้ยา หากพบอาการดังกล่าวให้รีบพบแพทย์ทันที เช่น การมองเห็นเปลี่ยน, คลื่นไส้ อาเจียน, อ่อนเพลีย, กล้ามเนื้ออ่อนแรง
4. ปรึกษาแพทย์ เมื่อต้องรับประทานยาอื่น หรืออาหารเสริม
5. เก็บยาในอุณหภูมิห้องโดยหลีกเลี่ยงให้พ้นแสงและความร้อน
6. หลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ และดื่มน้ำให้เพียงพอ

HN.....ชื่อเล่น.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

วัน/เดือน/ปี เกิด.....

อายุ.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

โทรศัพท์.....

ผู้เลี้ยงดูปัจจุบัน.....เกี่ยวข้องเป็น.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....

กรณีฉุกเฉินติดต่อกับ.....เกี่ยวข้องเป็น.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....

ภาวะสุขภาพ

โรคประจำตัว (ระบุ)

.....

.....

.....

.....

ประวัติการแพ้ ยา / อาหาร / สารเคมี

.....

ยาที่จำเป็นต้องใช้ประจำ (ระบุ)

.....

.....

.....

.....

ติดรูปถ่ายเด็ก

ตารางบันทึกปัญหาพฤติกรรมที่ผู้ปกครองกังวล

วันที่บันทึก	รายละเอียดของปัญหาพฤติกรรม	วิธีให้การช่วยเหลือ

การฟื้นฟูสมรรถภาพอื่นๆ ที่ได้รับ

- กายภาพบำบัด วันที่ส่งปรึกษา.....
- กิจกรรมบำบัด วันที่ส่งปรึกษา.....
- อรรถบำบัด วันที่ส่งปรึกษา.....
- ปรับพฤติกรรม วันที่ส่งปรึกษา.....
- ทันตกรรม วันที่ส่งปรึกษา.....
- การศึกษาพิเศษ วันที่ส่งปรึกษา.....
- อื่นๆ ระบุ วันที่ส่งปรึกษา.....
- อื่นๆ ระบุ วันที่ส่งปรึกษา.....

ความสามารถในการดูแลตนเอง

ด้านพัฒนาการของเด็กอายุตั้งแต่ แรกเกิด - 5 ปี

กิจกรรม	อายุที่ทำได้
1. การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่	
◆ ท่านอนคว่ำยกศีรษะตั้งขึ้นได้ 45° นาน 5 วินาที	
◆ ท่านอนหงายพลิกตะแคงตัว	
◆ นั่งได้นาน 10 นาที โดยไม่ล้ม และใช้มือเล่นของเล่นได้	
◆ เกาะเดินไปด้านข้างได้ 4 - 5 ก้าว	
◆ เดินได้เอง	
2. ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก / สติปัญญา	
◆ เปลี่ยนมือถือวัตถุ (ใช้กรรไกร)	
◆ มองตามของที่หล่น	
◆ ใส่วัตถุลงในถ้วย	
◆ ใช้นิ้วหยิบของชิ้นเล็ก	
◆ เลียนแบบการวาดรูปวงกลม	
3. ด้านเข้าใจภาษา	
◆ หันตามเสียงเรียก	
◆ รู้จักสมาชิกในบ้าน	
◆ ชื่อวัยวะของร่างกาย	

กิจกรรม	อายุที่ทำได้
4. ด้านการใช้ภาษา	
◆ เปล่งเสียงในลำคอ ได้ยินในระยะ 2 ฟุต	
◆ เล่นเสียงริมฝีปาก/เล่นเสียงพ่นน้ำลาย/ทำเสียงติดต่อกันซ้ำๆ ขณะอยู่คนเดียว	
◆ พูดคำเดียวที่มีความหมาย 1 คำ	
◆ พุทวลีที่มีความหมาย ได้ 2 คำ	
◆ พูดเป็นประโยคง่ายๆ	
5. ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม	
◆ ใช้มือหยิบอาหารกิน	
◆ รู้จักปฏิเสธด้วยการแสดงท่าทาง	
◆ ล้างมือได้เอง	

ด้านทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ตั้งแต่อายุ 6 ปีขึ้นไป

กิจกรรม	อายุที่ทำได้
1. ด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง	
1.1 ด้านการแต่งกาย	
◆ ถอดเสื้อ	
◆ ใส่เสื้อ	
◆ ถอดกางเกง	
◆ ใส่กางเกง	
◆ ถอดรองเท้า	
◆ ใส่รองเท้า	
1.2 การรับประทานอาหาร	
◆ ดื่มน้ำจากแก้ว	
◆ จับช้อนตักอาหารเข้าปากและนำช้อนออกจากปาก	
◆ นำอาหารใส่จาน	
1.3 ด้านการทำความสะอาดร่างกาย	
◆ ล้างหน้า	
◆ แปรงฟัน	
◆ อาบน้ำ	
◆ สระผม	
◆ ล้างมือ	
1.4 ด้านการขับถ่าย	
◆ ขับถ่ายปัสสาวะลงโถส้วม / โถปัสสาวะ	
◆ ขับถ่ายอุจจาระลงโถส้วม	
◆ ทำความสะอาดหลังขับถ่าย	

กิจกรรม	อายุที่ทำได้
2. การดูแลความปลอดภัย	
◆ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอันตรายจากการถูกร้อน	
◆ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอันตรายจากการจมน้ำ	
◆ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอันตรายจากรถ	
◆ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าดูด	
◆ การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอันตรายจากการถูกของมีคม	
3. ทักษะทางภาษาและการรับรู้	
3.1 การฟังและการโต้ตอบ	
◆ เล่าเรื่องราวง่ายๆและสนทนาได้	
4. ทักษะการเคลื่อนไหว	
◆ เดินขึ้นบันไดสลับท้ำ	
◆ เดินลงบันไดสลับท้ำ	
5. ทักษะพื้นฐานงานบ้าน	
5.1 การทำความสะอาดเครื่องใช้	
◆ ล้างช้อน / ส้อม	
◆ ล้างจาน	
◆ ล้างแก้ว	
5.2 การจัดเตรียมและทำความสะอาดเครื่องแต่งกาย	
◆ ซักเสื้อ/กระโปรง/กางเกง/ถุงเท้า/รองเท้าผ้าใบ	
◆ ตากเสื้อ/กระโปรง/กางเกง/ถุงเท้า/รองเท้าผ้าใบ	
◆ เก็บเสื้อ/กระโปรง/กางเกง/ถุงเท้า/รองเท้าผ้าใบ	
◆ พับเสื้อ/กระโปรง/กางเกง/ถุงเท้า	
◆ จัดเตรียมเสื้อผ้าสำหรับใส่	

กิจกรรม	อายุที่ทำได้
5.3 การทำความสะอาดบริเวณบ้าน	
◆ กวาดพื้น	
◆ ถูบ้าน	
5.4 การดูแลต้นไม้และสัตว์เลี้ยง	
◆ รดน้ำต้นไม้	

เอกสารอ้างอิง

1. วัลยา จงเจริญประเสริฐ. Patients with thyroid dysfunction: การดูแลผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของการทำงานของต่อมไทรอยด์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. [เข้าถึงเมื่อ 5 มิ.ย. 2560] ที่มา: <http://med.mahidol.ac.th/med/sites/default/files/public/pdf/medicinebook1/Patients%20with%20thyroid%20dysfunction.pdf>
2. Taketomo CK, Hodding JH, Kraus DM. Pediatric dosage handbook with international trade names index. 17th ed. Ohio: Lexi-comp; 2010.
3. Irving AS, Vadiveloo T, Leese GP. Drug that interact with levothyroxine. Clin Endocrinol. 2015;82(1):136-141.
4. Wqrđ LS. The difficult patient: drug interaction and the influence of concomitant diseases on the treatment of hypothyroidism. Arq Bras Endocrinol Metab. 2010;54:435-442.
5. Buck ML. Levothyroxine Use in Infants and Children with Congenital or Acquired Hypothyroidism. Pediatr Pharm. 2008;14(10).
6. Unwin GL, Deb S. The use of medication for the management of behavior problems among adults with intellectual disability: a clinician's consensus survey. Am J Ment Retard. 2008;113:19-31.

7. กลุ่มงานเภสัชกรรม. การใช้ยาริสเพอริโดน [แผ่นพับ] กรุงเทพมหานคร. สถาบันราชานุกูล: 2558.
8. McCracken JT, McGough J, Shah Bhavik, et al. Risperidone in children with autism and serious behavioral problems. N Engl J Med. 2002;347(5):314-21.
9. Owen R, Sikich L, Marcus RN, et al. Aripiprazole in the treatment of irritability in children and adolescents with autistic disorder. Pediatrics. 2009;124:1533-42.
10. กลุ่มงานเภสัชกรรม สถาบันราชานุกูล. การใช้ยาริสเพอริโดน [แผ่นพับ]. กรุงเทพมหานคร.
11. วาร์ฟาริน คลินิก หน่วยบริการเภสัชกรรมผู้ป่วยนอก. ความรู้สำหรับผู้ป่วยที่รับการรักษาด้วย วาร์ฟาริน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลศิริราช; 2557. [เข้าถึงเมื่อ 10 ม.ค. 2561] www.si.mahidol.ac.th/th/division/hph/admin/news_files/249_49_1.pdf
12. Holbrook AM, Labiris RL, Crowther M. Systematic overview of warfarin and its drug and food interactions. Arch Intern Med. 2005;165:1095-1106.
13. Wells PS, Holbrook AM, Crowther NR, Hirsh J. Interactions of warfarin with drugs and food. Ann Intern Med. 1994;121:676-683.
14. Gijssbers BL, Jie KG, Vermeer C. Effect of food composition on vitamin K absorption in human volunteers. BJN. 1996;76:223-229.

15. Rodin SM, Johnson BF. Pharmacokinetic Interactions with Digoxin. clin pharmacokinet.1988;15:227-244
16. สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี. คำแนะนำการการรักษาด้วย วาร์ฟาริน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร. [เข้าถึงเมื่อ 10 ม.ค. 2561] www.google.co.th/search?biw=1024&bih=613&ei=bRVoW-uTxFcXvASa9avADA&q=แผ่นพับ+digoxin+รพ+เด็ก.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

แพทย์หญิงมธุรดา สุวรรณโพธิ์	ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล
แพทย์หญิงเปรมวดี เด่นศิริอักษร	นายแพทย์เชี่ยวชาญ
เภสัชกรหญิงมาลี ปรีชาพลสิทธิ์	เภสัชกรเชี่ยวชาญ

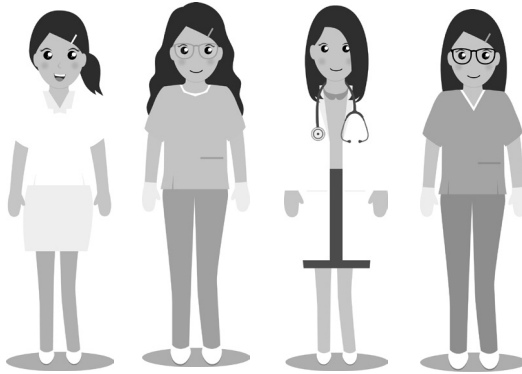
คณะผู้จัดทำ

แพทย์หญิงธนิภา บุญมา	นายแพทย์ชำนาญการ
แพทย์หญิงวรวรรณ จงสง่าวิทยาเลิศ	นายแพทย์ชำนาญการ
ทันตแพทย์หญิงภัตติมา บุรพลกุล	ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ
เภสัชกรหญิงจินตนา ปรัชญาสันติ	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ
เภสัชกรหญิงพัฒนพัฒน์ พรรณแผ้ว	เภสัชกรชำนาญการ
นางศุภรพรรณ ศรีศิริภูริศมี	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ
นางสาวศิโรรัตน์ นาคทองแก้ว	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ
นางนIRMัย คัมรักษา	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
นางวันทนี ผลสมบูรณ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางภาวินี บุญสุวรรณค์สง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางสาวปิยพร อัยใจดี	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางสาวสุदारักษ์ แขพุทธา	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
นางณัฐชนก สุวรรณานนท์	นักวิชาการโสตทัศนศึกษาชำนาญการ

ขอขอบคุณ

นางสาวพิมพ์ใจ พันวินิต
ด.ญ.อิมบุญ สุกุลหลิม

สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ในการทดลองการใช้คู่มือ
การใช้ยาในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์
สำหรับผู้ปกครอง ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5

www.ajanukul.go.th

สถาบันราชานุกูล
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข